

ПРОМИСЛОВИЙ МАРКЕТИНГ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

України; головний ред. В.Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с.

6. Концепція розвитку професійно-технічної (професійної) освіти в Україні // Педагогіка і психологія професійної освіти, 2004. – №4. – С. 7 – 14.

7. Кремень В.Г. Слово до читача Президента НАПН України В. Г. Кременя / Біла книга національної освіти України. – К.: Інформ. система, 2010. – 242 с.

8. Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні (друге видання) Нац. акад. пед. наук України; [авт.: В.П. Андрущенко, І.Д. Бех, М.І. Бурда та ін.; редкол.: В.Г. Кремень, В.І. Луговий та ін., за заг. ред. В.Г. Кременя]. – К.: Пед. думка, 2011. – 304 с.

9. Професійна освіта і освіта дорослих. Модернізація професійно-технічної освіти /

Біла книга національної освіти України. – К.: Інформ. системи, 2010. – 342 с.

10. Пуховська Л. Моделі базової професійної підготовки в країнах Західної Європи / Л. Пуховська // Дидактика професійної школи: збірник наукових праць, 2005. – Вип. 2. – С. 139 – 144.

11. Рекомендації Комітетських слухань на тему: “Про участь Центральних та регіональних органів виконавчої влади, об’єднань роботодавців у формуванні трудового потенціалу держави та професійній підготовці кваліфікованих робітників для сучасної економіки України” // Професійно-технічна освіта, 2012. – № 1. – С. 2 – 5.

12. У ЄС шукають нові шляхи розвитку професійної освіти // Педагогічна газета № 12, грудень 2010. – С. 3.

Стаття надійшла до редакції 17.10.2012

УДК 658.8(477)

Мирон Вачевський, доктор педагогічних наук,
професор кафедри менеджменту та адміністрування
Дрогобицького державного педагогічного університету
імені Івана Франка

ПРОМИСЛОВИЙ МАРКЕТИНГ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

У статті розкриваються актуальні питання становлення та розвитку туристичної галузі в Карпатському регіоні, показано потенціал регіону в туристично-рекреаційній галузі та ефективність розвитку туризму в регіоні.

Ключові слова: туризм, рекреаційна індустрія, ресурсний потенціал, підготовка фахівців, туристична діяльність, потенціал регіону.

Табл. 1. Літ. 13.

Актуальність проблеми. Природно-ресурсний та історико-культурний потенціал регіону в поєднанні з вигідним географічним положенням в центрі Європи є достатньо вагомою передумовою розвитку і відпочинку, орієнтованої як на внутрішнього споживача, так і на обслуговування іноземного контингенту.

У Карпатському регіоні України нараховується понад 800 джерел і свердловин мінеральних вод з добовим дебітом 57,5 млн л. Розвідано і затверджено запаси лікувальних вод 13 родовищ (Східниця, Самбір, Сколе, Бубнище, Підгородці, Крушельниця та інші) з сумарним дебітом 4,6 млн л/добу.

Аналіз останніх публікацій. Даній проблемі із аналізу наукової літератури свідчить про те, що у світ випущено значну кількість навально-методичних робіт відомими вітчизняними авторів, а

саме: Л.Г. Агафонова, О.Є. Агафонова [1], О.М. Головка, Н.С. Кампов [3], Г.М. Зайчук [4], В.С. Ковальський [5], О.О. Любіцева [6], Л.О. Малик [7], М.П. Мальська, І.Г. Пандяк [8], О.Д. Норовлянський [9], П.Р. Пуцентейло [10], В.К. Федорченко, Т.А. Дворова [11], І.М. Школа [12], Ю.В. Щур, О.Ю. Дмитрук [13] та інші.

Виклад основного матеріалу. Туризм є видом діяльності, що має важливе значення в житті людей і сучасних суспільств. Він перетворився на змістовну форму використання вільного часу окремих осіб і на основний засіб міжособистісних зв’язків, а також політичних, економічних і культурних контактів, що стали необхідними внаслідок інтернаціоналізації всіх секторів життя націй, зазначає І.М. Школа [12, 5].

В роботі [7, 8] Л.О. Малик стверджує, що характеризуючи Карпатський регіон, слід

ПРОМИСЛОВИЙ МАРКЕТИНГ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

зазначити, що це один зі староосвоєних регіонів України, надзвичайно вигідне географічне положення якого в поєднанні з багатою природно-ресурсною базою, значним трудовим потенціалом послужили мотивом для екстенсивного нарощування промислових потужностей, сільськогосподарського виробництва командно-адміністративною економікою.

Розумною альтернативою подальшій ескалації може служити економічно, соціально та екологічно обґрунтоване освоєння рекреаційного потенціалу Карпатського регіону. Тут зосереджені найбільші в Україні запаси мінеральних вод усіх відомих типів, значні поклади лікувальних грязей та озокериту, які є основою розвитку санаторно-курортної справи. Сприятливий клімат, мальовничі природні ландшафти (полонини, гори, річки, ліси), багата історико-культурна спадщина сприяють створення сучасної туристичної індустрії в краї [8].

Кількість запасів мінеральних вод в Карпатському регіоні показано в табл. 1. Тут подано дані тільки про ті запаси, які розвідані, затверджені і дійсно функціонують. Існує, крім відомих родовищ, і багато інших, зокрема в Сколівському, Стрийському, Самбірському районах. Їх необхідно вводити в дію, але із значним дефіцитом бюджету, ці родовища залишаються як запаси [2].

В економіці провідне місце належить сільському господарству. Основним напрямком діяльності є тваринництво, акцент якого за останні роки перемістився з громадського сектора в приватний. На кожний сільський двір припадає в середньому по 2 – 3 голови ВРХ.

Найважливішим потенціалом володіють

родовища унікальних і високоефективних за лікувальними властивостями мінеральних вод і розсолів Трускавця, Східниці, Моршина, Борислава, Самбора, Сколе та Закарпатські родовища.

Вуглекислі води – найбільш розповсюджена група мінеральних вод регіону. За ступенем мінералізації вони поділяються на слабо, середньо, високо мінералізовані та розсоли, а зі складом солей – на гідрокарбонатні, натрієві і кальцієво-натрієві, хлоридно-натрієві або кальцієво-натрієві.

Гідрокарбонатні вуглекислі води добре вивчені в Калечинському родовищі (Міжгірський район Закарпатської області). Найбільшу цінність тут представляють ті води, які містять 30 мг/л FeO. Затверджені експлуатаційні запаси їх складають 500 м³ на добу і можуть забезпечити крупний санаторний комплекс і завод розливу.

Вуглекислі гідрокарбонатні натрієві води середньої мінералізації є в Полянській групі родовищ (Свалевський район) – Плосківське, Новополянське, Полянське і Голубинське. Їх загальні експлуатаційні запаси складають майже 1000 м³ на добу.

Із багаточисельних родовищ вуглекислих хлоридно-гідрокарбонатних натрієвих і кальцієво-натрієвих вод детально розвідано і добре вивчені Гірськотисівське і Сойминське. Гірськотисівське родовище розміщене на території с.Кваси Рахівського району. Води цього родовища унікальні і мають високі лікувальні властивості. Затверджені експлуатаційні запаси вод складають 301 м³ на добу, що створює широкі перспективи для будівництва на їх базі курортного комплексу. В даний час тут функціонує пансіонат “Гірська Тиса”.

Таблиця 1.

Запаси лікувальних мінеральних вод Карпатського регіону

Типи лікувальних мінеральних вод	Родовища	Запаси вод
З високим вмістом речовин Органічних “Нафтуса”	Трускавецьке, Східницьке	129,0
Розсоли Моршинського типу	Моршинське	79,0
Розсоли Трускавецького типу	Трускавецьке	466,5
Вуглекислі	Голубинське, Новополянське Полянське, Сайминське, Шаянське	2147,6
Вуглекислі миш’яковисті	Гірськотисівське (Кваш)	422,0
Вуглекислі залізисті	Келачинське	501,0
Сульфідні	Великолюбінське, Синякське, Брусницьке	818,0
інші типи	Трускавецьке, Східницьке, Бориславське, Сколівське, Самбірське	118,0
ВСЬОГО:		4602,8

ПРОМИСЛОВИЙ МАРКЕТИНГ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

Сойминське родовище вуглекислих хлоридно-гідрокарбонатних кальцієво-натрієвих вод (с. Сойми) є одним з найбільших родовищ даного типу і відрізняється глибоким заляганням водоносних горизонтів. Мінеральні води під великим тиском фонтанують із свердловин, а їх дебіт самовиливом досягає 900 м³ добу. Затверджені запаси мінеральних вод складають 500 м³ добу. На їх базі слід побудувати крупний лікувально-туристичний комплекс. Це дасть змогу залучити кошти іноземних туристів, крім того створить значну кількість робочих місць для місцевого населення, що є одним із гострих і болючих проблемних питань Карпатського регіону, особливо умовах зростаючого безробіття [7].

Широко розповсюджені в регіоні і мінеральні води з великим вмістом органічних речовин. Прикладом цього типу є Трускавецька “Нафтуса”, у всьому світі відома унікальна вода, яка традиційно пов’язується з Трускавецьким і Східницьким курортами. Близькими до неї є води Борислава та Сколівщини.

Вважаємо за необхідне ширше розповісти про курорти Європейського значення як Трускавець, Борислав, а також місто Дрогобич.

Трускавець – місто розташоване в передгір’ях Карпат на висоті близько 350 м над рівнем моря. За 6–10 км на південь від Трускавця піднімаються карпатські вершини Біліїв (775 м), Бобовище (878 м), Цюхів (942 м). На схилах гір змішані ліси (дуб, бук, ялиця, смерека, модра, вільха, граб та інші породи дерев).

Місто засноване в часи Київської Русі. Перша згадка відноситься до 1261 року.

Трускавець – курорт державного і міжнародного значення. Історія курорту налічує 170 років і починається з 1827 року, коли була відкрита перша невеличка бальнеологічна лікарня на місці джерела сульфідної мінеральної води.

Основний природний чинник-мінеральні води, різні за хімічним складом і мінералізацією. В Трускавці понад 25 мінеральних джерел, воду використовують для питного лікування, ванн, зрошень, інгаляцій та інших бальнеологічних процедур.

Найбільш відома мінеральна вода “Нафтуса” – гідрокарбонатно-сульфатна калієво-магнієва з мінералізацією 0,7 г/л. Вона містить органічні речовини, зв’язані з Бориславським родовищем нафти, які надають воді специфічного присмаку і запаху нафти. За своїм складом і фізіологічною дією “Нафтуса” є унікальною мінеральною водою. Крім бальнеотерапії, на курорті

застосовують озокеритолікування, лікувальну фізкультуру, штучні вуглекислі мінеральні води та інші процедури.

У Трускавці функціонує 19 санаторіїв, 17 пансіонатів з лікуванням загальною місткістю близько 13 тис. осіб одноразово. Із загальнокурортних установ діють 2 курортні поліклініки, 2 бальнеоозокеритні лікарні.

Розвиток курортної інфраструктури значною мірою залежить від кадрового забезпечення. Цю проблему взявся розв’язати Дрогобицький педагогічний університет ім. Івана Франка розпочавши підготовку спеціалістів валеології та фізичної реабілітації, а також спеціалістів менеджерів для невиробничої сфери.

Як зазначалося, щорічно лікувальними закладами залучається більше 9 млн. доларів США, 10% від яких надходять в місцевий бюджет міста Трускавця.

Наведений приклад дає основу нам стверджувати, що кожен окремий район Карпатського краю вимагає швидкого рекреаційного розвитку, з метою залучення іноземного капіталу і тим самим створювати робочі місця та добробут населення, яке проживає на тих чудесних від Бога даних краю Української землі.

Борислав – один з перших нафтових центрів світу, де вже протягом більше як півтора сторіччя добувають цю корисну копалину. За цей час видобуток не припинявся ні на день. Перший надзвичайно бурхливий етап пов’язаний з видобутком простими способами неглибокої (до 200 м) нафти. Він продовжувався біля 30 років. Потім були освоєні нафтоносні горизонти на глибині 800, 1000 і більше метрів, відкриті нові родовища в цілому регіоні.

Поряд з нафтою і газом, добувають у Бориславі **ОЗОКЕРИТ**. За запасами, рівнем видобутку бориславське родовище озокериту найбільше у світі. Слід також відзначити, що за якістю Бориславський озокерит – найкращий. Завдяки застосуванню в медицині, про озокерит знають сотні тисяч людей, яким він допоміг позбутися важких недуг.

Тут варто наголосити, що цю індустрію вже зараз необхідно розвивати, зробити привабливою для іноземних туристів, яких зацікавить поєднання процесу лікування озокеритом і Нафтусею. З прекрасними природними мальовничими гірськими ландшафтам, навкруг міста.

Дрогобич – одне з найстаріших міст регіону, відзначив у 1991 році 900-річний ювілей. Споконвіку основою міста була сіль, якою торгували по всьому Галицько-Волинському краю та у багатьох містах Європи.

ПРОМИСЛОВИЙ МАРКЕТИНГ РЕКРЕАЦІЙНО-ТУРИСТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ КАРПАТСЬКОГО РЕГІОНУ ТА ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ

У Дрогобичі діють: 1 університет, 2 інститути, 3 технікуми, музичне училище, 2 професійні училища, гімназія, ліцей, 21 школа, різні художні, музичні та спортивні школи.

Дрогобич був значним культурним центром ще в XV столітті. Тут у 1450 році народився видатний вчений, педагог і письменник Юрій Дрогобич, професор Краківського і ректор Болонського університетів.

Дрогобицький університет на своїх факультетах готує кадри для всього Карпатського регіону. Саме вони, володіючи сучасними знаннями ринкової економіки, зможуть виконувати функції менеджерів, маркетологів в будь якій сфері розвитку рекреації.

Слід також зазначити, що названими ділянками міст поширення “Нафтусі” не вичерпується. Вчені Львівщини відкрили родовища цієї цілющої води в гірській зоні Карпат (Турківський та Сколівський райони). Зокрема, великі її поклади біля сіл Верхнє Синьовидне, та Підгородці, у п’ять разів більше, ніж у Трускавецькому родовищі. Такі залежі розміщені також у Крушельниці, Ямельниці, Уричі, тобто охоплюють широкі площі, на яких можуть розміститись значні туристичні бази та пансіонати лікування і відпочинку.

Площа Сколівського району 1,5 тис. км², на більшу частину якої поширюється статус гірської місцевості. Це споконвічний клаптик землі України, серпантинном доріг якої відкриваються ворота в Західну Європу.

Площа лісів 101,5 тис.га, багатих грибами, ягодами, дикими звірами. У районі знаходиться ландшафтний заказник “Бердо” та лісовий “Сколівські Бескиди”, 13 пам’яток природи і 10 заповідних урочищ, 62 тис. га займають мисливські угіддя.

Враховуючи географічне положення, наявність значних запасів різноманітних мінеральних вод та вже діючу мережу туристичних баз і закладів відпочинку, район має значний рекреаційний потенціал.

Турківський район – розташований у Карпатських горах, які тут називаються Бескидами і в основній частині мають висоту 650 – 950 м. над рівнем моря. Найвища точка району гора Пікуй має висоту 1405 метрів.

Оскільки тут є багато різноманітних мінеральних джерел з водами типу Нафтуса, Боржомі, сірководневих та інших, район має великі можливості для розвитку санаторно-курортної мережі Карпатських гір, створюючи чудову природу у загальному поєднанні.

У Карпатському регіоні також широко

розповсюджені мінеральні води без специфічних компонентів. Води цього класу відомі в Іршавському, Мукачівському, Тячівському, Хустівському районах Закарпаття, в Моршині, Трускавці, Самбірському, Сколівському і Старосамбірському районах Львівської області. Особливо багатими на хлоридні натрієві води без специфічних компонентів є всі гірські і передгірські райони Івано-Франківської області [2, 394 – 406].

Карпати володіють потужним потенціалом для розвитку різних видів туризму. Мальовничі ландшафти, рельєф, кліматичні умови створюють сприятливий фон для короткотривалого відпочинку. Карпати – єдиний регіон України, умови якого придатні для розвитку гірськолижного спорту на рівні світових стандартів.

Висновки. На основі викладеного матеріалу, можемо констатувати, що вихід регіону на європейський ринок рекреаційних послуг стримується низьким рівнем розвитку маркетингової інфраструктури. В даному контексті інфраструктура розглядається в широкому значенні. Її основні елементи якої повинні виконувати не тільки виключно рекреаційну функцію, а й служити провідним чинником піднесення всього соціально-економічного життя краю.

Відзначимо, що принциповим є наступне: треба органічно “вписати” інфраструктурні об’єкти і системи в природне і рекреаційне середовище, не порушуючи його функціональної структури і просторової цілісності.

З точки зору організації інфраструктури забезпечення рекреаційного процесу, одне з ключових місць належить транспортній системі. Питання охоплює проблему транзитних перевезень, організацію залізничного сполучення, розвиток автомагістралей і повітряного транспорту.

Транзитний транспорт в Карпатському регіоні має бути зосередженим на новостворюваних швидкісних автомагістралях і проходити максимально віддалено від рекреаційних зон.

Транспортно-рекреаційні транскарпатські коридори, що поєднують транзитні і рекреаційні функції на одних магістралях, доцільно трансформувати на транзитні швидкісні магістралі і рекреаційні дороги. В такий спосіб існуючі транскарпатські зв’язки Львів-Стрий-Мукачеве; Івано-Франківськ-Делятин-Ясіня-Рахів, перетворюються в транскарпатські лінії рекреаційного транспорту.

Необхідність диференціації транскарпатської транспортної мережі зумовлюється зростанням

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ОСНОВИ ДИДАКТИЧНОЇ ІНТЕГРОЛОГІЇ

обсягів транзитних перевезень в умовах інтеграції України в європейський економічний простір, що пов'язується з екологічними та інженерно-технічними проблемами, необхідністю спорудження нових об'їзних доріг поза межами населених пунктів.

Розглядаючи транзитні магістралі, слід підкреслити значення і доцільність прокладки швидкісної магістралі Польща-Румунія зі сторони Прикарпаття, а також розвиток магістралі вздовж державного кордону на Закарпатті в напрямку Словаччина-Румунія через Ужгород-Берегове-Тячів. Це впорядкує транспортний рух в межах Карпатського регіону, зменшить транзитні перевезення через рекреаційні території.

1. Агафонова Л.Г., Агафонова О.Є. Туризм. Готельний та ресторанний бізнес. Посібник. – К.: Знання України, 2002. – 358 с.

2. Вачевський М.В., Мадзігон В.М., Прокопенко І.Ф. Промисловий маркетинг. Формування професійних компетенцій у майбутніх маркетологів. Підручник. // М. Вачевський, В. Мадзігон, І. Прокопенко, Н. Примаченко. – К.: Кондор, 2011. – 486 с.

3. Головка О.М. Організація готельного господарства: Посібник. // О.М. Головка, Н.С. Кампров, С.С. Махлинець, Г.В. Симочко. – К.: Кондор, 2012. – 338 с.

4. Зайчук Г.М. Управління маркетинговою діяльністю в туристичній галузі. Монографія. Г. Зайчук. – Дрогобич. Редакційно-видавничий відділ Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка. – 2010. – 154 с.

5. Ковальський В.С. Туристичні послуги в Україні. (Зб. нормативних актів). – К.: Юрінком Інтер, 2008. – 320 с.

6. Любіцева О.О. Ринок утримання послуг. (геопросторові аспекти). // О. Любіцева. – К.: Альтерпрес, 2003. – 436 с.

7. Малик Л.О. Економіка та організація формування маркетингової туристичної індустрії в Україні. Монографія. // Л. Малик. – Дрогобич, Коло, 2011. – 395 с.

8. Мальська М.П., Пандяк І.Г. Готельний бізнес. Теорія і практика. Підручник. – К.: ЦУЛ, 2012. – 472 с.

9. Наровлянський О.Д. // О. Наровлянський. – К.: Шк. світ, 2009. – 128 с.

10. Пуцентейло П.Р. Економіка і організація туристично-готельного підприємництва. Посібник. // П. Пуцентейло. – К.: ЦУЛ, 2007. – 344.

11. Федорченко В.К., Дворова Т.А. Історія туризму в Україні. Навчальний посібник. // В. Федорченко, Т. Дворова. 2002. – 195 с.

12. Школа І.М. Розвиток туристичного бізнесу регіону. Навчальний посібник. // І. Школа. – Чернівці. Книги-XXI, 2007. – 292 с.

13. Щур Ю.В., Дмитрук О.Ю. Спортивно-оздоровчий туризм. Навчальний посібник. // Ю. Щур, О. Дмитрук. – К.: Альтерпрес, 2003. – 232 с.

Стаття надійшла до редакції 23.10.2012

УДК 378.3

Ірина Козловська, доктор педагогічних наук, провідний науковий співробітник

Львівського науково-практичного центру ПТО НАПНУ

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ОСНОВИ ІНТЕГРАЦІЇ ЗНАНЬ У НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ: ОСНОВИ ДИДАКТИЧНОЇ ІНТЕГРОЛОГІЇ

У статті обґрунтовані методологічні підходи до інтеграції і концептуальні основи інтеграції знань. Введено та обґрунтовано поняття дидактичної інтегροлогії як галузі педагогічного знання, представлені її базові закономірності та принципи структурування навчальних знань в процесі їх інтеграції.

Ключові слова: інтеграція, інтеграція знань, дидактична інтегροлогія, закономірності інтеграції, структурування знань.

Лит. 12.

Актуальність проблеми дослідження. Освіта XXI століття спрямована на удосконалення фахової підготовки особистості у поєднанні з ґрунтовною базою загальноосвітніх знань. Загальна суперечність між рівнем сучасних вимог до випускників закладів освіти та реальною практикою навчання зумовлює заострення суперечностей між інтегративним змістом фахової підготовки і фактологічним характером змісту освіти, зростанням обсягу знань і недосконалістю засобів їх згоргання й архівації, проблемним принципом структурування

сучасної науки та предметним підходом до конструювання змісту освіти. Аналіз цих суперечностей окреслює проблему теоретико-методологічного та методичного обґрунтування інтеграції знань. Аналіз психолого-педагогічної й методичної літератури з проблеми дослідження, а також практики інтеграції знань свідчить, що, незважаючи на вагомий результати досліджень, на численні пошуки в напрямі наукового осмислення інтегративних процесів в освіті, поза увагою дослідників залишилися важливі питання теоретичних та методичних основ інтеграції знань